

RECENSIONER

Många mord i många länder

Ett liv att dö för. 286 sidor.

Författare: Åsa Nilssonne.

Förlag: Forum Bokförlag; 2006. ISBN 91-37-125540-1.

Recensent: Lars Erik Böttiger, professor, Saltsjö-Boo.

En röntgenprofessor mördas i Islamabad och en i Botswana. En gymnasist i Stockholm blir nedstucken med kniv under en klassfest. En känd TV-producent i Addis Abeba skjuts till döds under repetitionen av ett Miss Ethiopia-program. Kan allt detta hänga samman? Det verkar nästan otroligt, men Åsa Nilssonne har ändå fått ihop det på ett utmärkt sätt i sin nya bok »Ett liv att dö för« – men tro inte att det är några enkla sammanhang. »Ett liv att dö för«, som erbjuder spännande läsning, är hennes femte kriminalroman, denna gång med miljöskildringar från två kontinenter. Hon tackar i ett slutkapitel sina tre söner som hjälpt henne med gymnasieskildringen – »de befinner sig mitt i den«. Hon tackar polismyndigheten i Etiopien, dit hon rest för förnyade lokalstudier, särskilt av polisarbetet. Hon känner väl till landet sedan hon i flera år bott där med sin familj.

På polissidan får vi återse kriminalinspektör Monika Pedersen. Hon arbetar nu halvtid efter en tidigare skada. Hon får en ny kollega, en butter Bosse, som också har halvtid. De får klämma ihop sig i ett litet arbetsrum, och det skär sig direkt emellan dem. Bosse lägger inte ens in lägsta växeln i arbetet. Han är närmast i vägen för Monika och går hem på minuten när halvtiden är fullgjord.

Huvudpersonen är den etiopiske röntgenläkaren Mariam, som under vidareutbildning i Genève kommer hem till sin lägenhet där hon ser »att luften därinne var grå av rök och gul av öl. Det måste vara fel, inte kunde väl den tjocka doften av öl synas?« Hon blir så

arg på sin sysslolöse make att hon slår honom med en skärbräda – som går sönder! De råkar i ett våldsamt slagsmål, och maken rycker åt sig en kniv. Just då kommer den 15-årige sonen Theo in och får i stridens hetta ett långt skärsår på underarmen.

När Mariam med sonen kommer hem till Addis Abeba, där hon vill inrätta ett modernt röntgencentrum, får hon närkontakt med den kände TV-producenten Salomon Assefa, och de inleder ett förhållande. Men han listar sig in i hennes dator och tar fram hennes patientfiler, vill göra reportage om hennes arbete. Mariam är förtvivlad över att ha blivit lurad, men innan Salomon kan sätta sina planer i verket blir han som sagt skjuten.

Monika och Bosse får i uppdrag att utreda mordet på gymnasisten Juri, en översittare som terroriserar sin omgivning. Theo, som varit med på klassfesten, har försvunnit. Man misstänker att han kan ha något med mordet att göra, och då spåren leder till Etiopien får Monika i uppdrag att resa ner för att utreda vad som hänt. Hon tror att hon ska möta en man, men inspektör Tigist visar sig vara en kvinna. De arbetar väl tillsammans och hittar snart Theo, som gör ett dramatiskt flyktförsök när polisen närmar sig. Monika återvänder med Theo till Sverige, dit Mariam tidigare rest.

Kvinnliga röntgenologer i Addis Abeba utnyttjas i sitt arbete – de får sig tillskickade röntgenbilder för tolkning, men deras utlåtanden signeras av framstående professorer på skilda håll i u-världen, som tar höga arvoden för ett arbete som de inte gjort – och betalar Mariam och hennes kolleger en spottstyver för deras originalarbete.

Väl åter i Albany får Mariam besök av en yrkesmördare, men hon är förberedd och hotar honom med en elpistol – och in kommer grannen med sina kamphundar. Mördaren blir biten i benet, men lyckas slita sig loss och springer iväg. I trapphuset möter han Monika och Bosse, som för första gången blir ett effektivt polispar och utan tvekan griper och övermannar honom.

Jag har givit läsaren en ytlig vägledning genom bokens många förvecklingar, men det finns mycket, mycket mer att upptäcka och glädja sig åt, inte minst de fina miljöskildringarna med en rikedom av folklore från Etiopien. Men det finns mycket som läsaren själv måste upptäcka: Vem som lejde yrkesmördaren – och varför! Vem som mördade Juri, och vem som tog livet av Salomon.

Jag gratulerar Åsa Nilssonne, som lyckats mycket väl med denna invecklade, men spännande kriminalroman. Jag är säker på att hon får många läsare!

Roman med tidlösa aspekter på läkaryrket

Drottningens chirurg. 225 sidor.

Författare: Agneta Pleijel.

Förlag: Norstedts Förlagsgrupp AB; 2006. ISBN 91-1-301598-2.

Recensent: Carl Lindgren, med dr, överläkare, Stockholm.

Den historiska romanen är en litterär genre som har rötter i romantiken och den romantiska historiesynen, vilken var en reaktion på den äldre tidens statiska historiesyn. Till förgrundsgestalterna brukar räknas Sir Walter Scott (1771–1832) och Alessandro Manzoni (1785–1873). Genren har även kallats »dokumentär fiction« eller kort och gott »faction«. Författaren söker inspiration i den historiska verkligheten, men intresserar sig inte endast för vad som har hänt utan vad som skulle kunna ha hänt. Det problematiska med denna genre har varit att bestämma gränsen mellan biografi och fiktion. Kritiker har menat att författaren blandar ihop sant och falskt och följaktligen vilseleder den historiskt intresserade läsaren. Det motsatta hävdades av Eyvind Johnson, som i sin essä »Flykten från verkligheten – flykten till verkligheten« (1943) menade att det egentligen är genom fiktionens omdiktning vi verkligen förmår se hur det egentligen var. Agneta Pleijel har i sin senaste roman »Drottningens chirurg« förekommit en eventuell sådan kritik genom att i efterordet deklarerar att »Några av personerna i romanen har verkliga förlagor /.../ tillsammans med andra fritt uppfunna. Jag har tillåtit mig vissa tidsmässiga förskjutningar i förhållande till verkligheten«.

Bokens centralfigur Herman Schützer (1713–1802) var kirurg och arkiater i 1700-talets Stockholm, och kirurgens drottning var drottning Lovisa Ulrika (1720–1782), syster till Fredrik den store av Preussen och mor till Gustav III. Schützer var en framgångsrik och väl-sedd yrkesman och till följd av detta adlad Schützercrantz. Han utsågs till preses för Kirurgsocietyten 1758, varifrån han förde en bitter kamp gentemot medici-